

ΣΠΟΥΔΗ ΣΤΗ ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ Q

Ενότητα 6: Συνοπτικά και η σχέση τους με το Ευαγγέλιο του Θωμά

Αικατερίνη Τσαλαμπούνη
Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

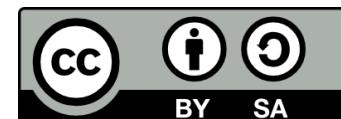

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Συνοπτικά και η σχέση τους με το Ευαγγέλιο του Θωμά

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΚΑΙ Η
ΣΧΕΣΗ ΤΟΥΣ
ΜΕ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ ΤΟΥ
ΘΩΜΑ

Εισαγωγικά

- *Ευαγγέλιο του Θωμά* – ένα από τα πλέον σημαντικά εξωκανονικά κείμενα.
- Βρέθηκε στη βιβλιοθήκη του Nag Hammadi (NHV II,2) στα 1945.
- 114 λόγια του Ιησού χωρίς αφηγηματικό πλαίσιο.
- Σήμερα στα κοπτικά – το πρωτότυπο πιθανόν στα ελληνικά.
- Σπαράγματα PΟxy1, PΟxy654, PΟxy655 (όλα στα ελληνικά).
- Η ελληνική εκδοχή είναι η αρχαιότερη (το κείμενο του Nag Hammadi - 4^{ος} αι.).
- Τόπος προέλευσης πιθανόν η Συρία.
- PΟxy1 (πριν το 200 μ.Χ.) -> 120-140 η πρώτη εκδοχή.

Θωμάς και συνοπτικοί: ιστορία της έρευνας

- 1957 – Gilles Quispel – το Ευαγγέλιο του Θωμά: μία παράδοση ανεξάρτητη από εκείνη των συνοπτικών.
- 1965 – Helmut Koester - μία ανεξάρτητη παράδοση.
- 1971 – H. Koester & J. Robinson, *Trajectories through Early Christianity* – μία σημαντική πηγή δίπλα στην Q.
- 1993 - S. Patterson, *Gospel of Thomas and Jesus* – αυτόνομο ευαγγέλιο – σημαντική πηγή στη μελέτη του συνοπτικού ζητήματος.
- M. Goodacre (2012) & S. Gathercole (2014) – το ΕυαγΘωμά εξαρτάται από τη συνοπτική παράδοση.

“Το ευαγγέλιο του Θωμά έμεινε θαμμένο για 1600 χρόνια και χωρίς να το δίνει κανείς σημασία για ακόμη 30 χρόνια. Θα πρέπει τώρα να το πάρουμε στα σοβαρά. Δεν είναι απλά το τέταρτο συνοπτικό ευαγγέλιο. Είναι η Q.”

Stevan L. Davies, “Thomas: the Fourth Synoptic Gospel”, *BA* 46/1
(1983): 14

Η εξάρτηση από τους συνοπτικούς (1)

- Goodacre: φιλολογική εξάρτηση.
- Gathercole: το ζήτημα της δευτερογενούς προφορικότητας;
- Η εξάρτηση φαίνεται να είναι βεβαία – είναι άγνωστοι οι τρόποι εξάρτησης.

Η εξάρτηση από τους συνοπτικούς (2)

- Περίπου τα μισά λόγια του ευαγγελίου απαντούν και στα συνοπτικά ευαγγέλια.
- Από τα υπόλοιπα.
 - Λόγια συνοπτικού χαρακτήρα (π.χ. άγνωστες παραβολές).
 - Γνωστικού χαρακτήρα κείμενα.
- Κάθε λόγοιο θα πρέπει να εξεταστεί ξεχωριστά.
- Πιθανές εκδοχές σχέσης:
 - Το ΕυαγΘωμά η χαμένη Πηγή των Λογίων.
 - Το ΕυαγΘωμά εξαρτάται από τα συνοπτικά.
 - Το ΕυαγΘωμά και τα κανονικά ευαγγέλια αντλούν μία κοινή προφορική παράδοση.

Το ζήτημα της λεκτικής συμφωνίας με τα συνοπτικά

- Goodacre & Gathercole: μεγάλη λεκτική εξάρτηση του ΕυαγγΘωμά από τα συνοπτικά.
- Patterson: το κείμενο βρέθηκε στα κοπτικά.
 - η προσπάθεια απόδοσής του στην αρχαία ελληνική από καινοδιαθηκολόγους που γνώριζαν το κείμενο των συνοπτικών.
 - Οι συγγένειες μαρτυρούν εξάρτηση από την Q.
 - Τι ρόλο διαδραματίζει η προφορική παράδοση;
- Το επιχείρημα της δευτερογενούς προφορικότητας.

Το θέμα της φιλολογικού είδους του ΕυαγγΘωμά

- Γνωμολόγιο / συλλογή λογίων.
- S. Deuzev: το φιλολογικό είδος του κειμένου δηλώνει την αρχαιότητά του.
 - Οι συλλογές λογίων προηγούνται των κανονικών ευαγγελίων.
 - Απλή μορφή έναντι της σύνθετης των κανονικών ευαγγελίων.
- Goodacre / Gathercole: δεν επηρεάζει το θέμα της χρονολόγησης ή εξάρτησης από τα συνοπτικά.
 - Florilegia.
 - Παράλληλη ύπαρξη διαφορετικών φιλολογικών ειδών.
 - Η εικόνα του Ιησού ως δασκάλου – 2^{ος} αι.

Οι διαφορές στη σειρά της αφήγησης

- J. Kloppenborg: οι διαφορές στη σειρά είναι αξιοσημείωτες.
- S. Gathercole: συλλογές λογίων δεν δείχνουν πάντοτε να ενδιαφέρονται για μία λογική σειρά οργάνωσης των λογίων.
- Ωστόσο, μία τάση οργάνωσης σε ομάδες των λογίων του Ευαγγ.Θωμά – αν κι όχι συνεπής.
- Η σειρά επομένως δεν μπορεί να αποτελέσει ένδειξη για τη χρονολόγηση.

Η ενότητα του ΕυαγΘωμά κι οι πηγές του

- Ένα σύνθετο κείμενο ή ένα κείμενο με πολλά στρώματα επεξεργασίας;
- Οι πηγές του κειμένου;

Ένα παράδειγμα: Ευαγγέλιον 65 (1)

Είπε· ένας αγαθός άνθρωπος είχε αμπέλι. Το νοίκιασε σε γεωργούς για να το καλλιεργήσουν και αυτός να παίρνει τον καρπό του από αυτούς. Απέστειλε το δούλο του, για να του δώσουν οι γεωργοί τον καρπό του αμπελιού. (Αυτοί) τον πήραν και τον έδειραν, παρολίγο μάλιστα και να τον σκοτώσουν. Επέστρεψε ο δούλος και τα είπε αυτά στον κύριό του. Είπε ο κύριος· ίσως δεν τον αναγνώρισαν. Έστειλε άλλο δούλο. Οι γεωργοί και αυτόν τον έδειραν. Τότε ο κύριος έστειλε τον γιο του, (και) είπε· θα σεβαστούν ίσως το γιο μου. Όταν όμως οι γεωργοί κατάλαβαν ότι αυτός είναι ο κληρονόμος του αμπελιού, τον έπιασαν (και) τον σκότωσαν. Όποιος έχει αυτιά ας ακούσει.

Ένα παράδειγμα: Ευαγγέλιον 65 (1)

- Δύο προσθήκες του Ευαγγέλιου:
 - Η ιδέα της εργασίας (65.1).
 - Η αναγνώριση (65.3).
- Μαζί με τον Λκ δεν παραθέτουν το κείμενο Ησ 5.
- Λκ και Ευαγγέλιον κάνουν λόγο μόνο για τον θάνατο του υιού.
- Στοιχεία μεγάλης εξάρτησης Λκ και Ευαγγέλιον -> μπορεί να θεωρηθεί το λόγο ανεξάρτητο;

Συμπερασματικά

- Χωρία συνοπτικού χαρακτήρα χωρίς παράλληλα: προφανώς από την αρχαία προφορική παράδοση.
- Παράλληλα με τους συνοπτικούς χωρία: προφανώς πρόσβαση στην προφορική παράδοση.
- Χωρία που προδίδουν σχέση με την ιστορία της σύνταξης.
- Το φαινόμενο της δευτερογενούς προφορικότητας.
- Στα χωρία που παρουσιάζουν ομοιότητα με το Ιω: πρόσβαση σε κοινή παράδοση.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τσαλαμπούνη Αικατερίνη. «Σπουδή στη Συνοπτική Παράδοση και στην Q. Συνοπτικά και η σχέση τους με το Ευαγγέλιο του Θωμά». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2015.

Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS361/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Φίλιππος Γερμάνης
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό Εξάμηνο 2014-2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

